

GAZETA GDAŃSKA

Polski organ przemysłowy, handlowy i finansowy w Gdańsku.

Numer pojedynczy 200 mk. niem.

Numer pojedynczy 300 mk. polskich.

Dla Gdańska:

PRZEDPŁATA na miesiąc marzec: w ekspedycji 2500.— marek; w agencjach i filjach 2750.— marek; z odnośnieniem do domu 3000.—; przez pocztę już z odnośnieniem 2500.— pod opaską 3500.— w innych krajach 5000.— marek.
OGŁOSZENIA w dziale inseratowym za nonparelony wiersz 1-lamowy lub jego miejsce 350 mk. niemieckich. Reklamy za tekstem za nonparelony wiersz 1-lam, lub jego miejsce 1250 mk. niemieckich. Reklamy na pierwszej stronie za nonparelony wiersz 1-lamowy lub jego miejsce 1750 mk. niemieckich.
Dla poszukujących posady 50% niżki.

Konta czekowe:

P. K. O. Warszawa 170 028
Gdańsk 1307

Konto bankowe w banku
Kwilecki Potocki & Cie., Gdańsk
Hundegasse nr. 85
Bank Związku Spółek Zarobkowych
Gdańsk, Holzmarkt 18.

Dla Polski:

PRZEDPŁATA na miesiąc marzec z odnośnieniem przez listowy 3950 mk. pol. Pod opaską 5500 mk. pol. Ogłoszenia i abonentów przyjmuje: Administracja w Gdańsku, Stadtgebiet 12; księgarnia kol. „Ruch” w Gdańsku, Kassubischer Markt 21; w Poznaniu, w Krakowie i w Lwowie; biuro ogłoszeń „Anons” w Warszawie, ulica Wspólna; „Par” w Poznaniu i Bydgoszczy i wszystkie biura ogłoszeń w Polsce.
OGŁOSZENIA za non. wiersz 1-lam. lub jego miejsce 500 mkp. Rekl. za tekstem nonp. wiersz 1-lam 1500.— mkp. Rekl. na 1-iej stronie za non. wiersz 1-lam. 2500.— mkp. przyjm. tylko na dwie strony.

Telefon Redakcji i Administracji 737.

Redakcja i Administracja: Gdańsk, Stadtgebiet 12.

Skrytka pocztowa w Gdańsku nr. 188.

Filja Administracji (przyjmowanie ogłoszeń i przedpłaty) księgarnia „Ruch” Kassubischer Markt 21.

W sprawie reformy podatku gruntowego.

Warszawa, 21. 3. (AW.) W komisji skarbowej, w dyskusji nad projektem rządowym reformy podatku gruntowego, przedstawiciele Wyzwolenia wniesli m. i. poprawkę domagającą się zastosowania progresji. Przeciw tej poprawce wypowiedział się min. skarbu Grabski zaznaczając, że wprowadzenie progresji w podatku gruntowym bez progresji w innych podatkach przychodowych obciąży jedną warstwę społeczeństwa i może wywołać niezdrową atmosferę, sprawiając wrażenie niesprawiedliwego rozłożenia podatków. W dyskusji pos. Tugut zwrócił uwagę, że Grabski mimo iż rząd opiera się na stronnictwach, domagających się wyraźnej progresji, nie stosuje się do ich poglądów. W odpowiedzi Grabski oświadczył, że jako minister skarbu składał przysięgę na to, że będzie dbał o dobro skarbu, przeto nie może powodować się wyłącznie życzeniami stronnictw.

Olbryzie deficyty budżetu niemieckiego.

Berlin, 21 III. (B. Wolffa.) Na wczorajszym posiedzeniu Rady związkowej przy omawianiu budżetu dodatkowego sprawozdawca oświadczył, że tuż przed rozpoczęciem nowego roku budżetowego wyłoniła się konieczność uchwalenia 12-tego budżetu dodatkowego za r. 1922. Okazało się to koniecznym z powodu wkroczenia Francuzów i Belgów do Zagłębia Ruhry. Ogólny deficyt w budżecie państwowym wynosi za r. 1922 kwotę 7,1 biliona marek. Od jesieni r. ub. deficyt ten zwiększył się o 6,2 biliona marek.

W sprawie wywozu drzewa z Polski.

Warszawa, 21 III. (PAT.) Na posiedzeniu komitetu ekonomicznego rady ministrów uchwalono dwa ważne wnioski, dotyczące drzewa: 1-szy wniosek dotyczy zakazu wywozu wszelkiego rodzaju drzewa nieobrobionego, wobec czego drzewo wprowadza się do listy towarów zakazanych do wywozu, z tym jednak zastrzeżeniem, że główny urząd przywozu i wywozu będzie wydawał pozwolenia bez rozpatrywania merytorycznego, pobierając za pozwolenia wywozowe 4 proc. Drugi wniosek dotyczy drzewa miękkiego, które może być wywożone za opłatą wywozową 40 proc. zysku wywozowego. Uchwały te mają jedynie na celu uchwycenie walut obcych za eksport. Ministerstwo skarbu, opierając się na tej uchwale obecnie opracowuje przepisy wykonawcze w sprawie przekazywania obcych walut do P. K. R.

Podpisanie układu polsko-niemieckiego

Drezno, 22 III. (AW.) Po dłuższej dyskusji pełnomocnik rządu polskiego min. Olszowski podpisał 21-go bm. wraz z pełnomocnikiem rządu Rzeszy von Stockhammer układ tymczasowy, mający na celu zapobiec podwójnemu opodatkowaniu w stosunku do obywateli polskich i niemieckich, posiadających majątki lub wykonywujących wolne zawody w Polsce i w Niemczech. Układ ma na razie charakter prowizoryczny i obejmuje podatek dochodowy, zrzeszeniowy i wszelkie inne daniny, nie wyłączając pożyczki przymusowej. Dochód z gruntów i budynków, przedsiębiorstw przemysłowych i wolnych zajęć zawodowych będzie podlegał podatkowi dochodowemu tylko w tym państwie, w którym grunt i budynek się znajduje, lub też w którym utrzymywany jest zakład pracy lub wykonywany wolny zawód jeżeli zakład tego samego

przedsiębiorstwa znajduje się w obu państwach, to podatek dochodowy i zrzeszeniowy wymierzany będzie w każdym państwie tylko w miarę działalności zakładu w tem państwie. Wszelki inny dochód podlega podatkowi dochodowemu tylko w tem państwie, w którym płatnik ma miejsce zamieszkania. Jeżeli płatnik ma podwójne miejsce zamieszkania, opłaca podatek dochodowy tylko w państwie, którego jest obywatelem. Co się tyczy podatku od wierzytelności hipotecznych i kupców, stosowane będą przepisy odrębne państwa. Układ wchodzi w życie po upływie 14 dni od podpisania go i dotyczy podatku dochodowego za rok 1923. Zawarcie tego układu było nadzwyczaj pilne, zwłaszcza dla G. Śląska, którego potrzebom czyni układ ten zadość. Zawarcie ostatecznego układu nastąpi później.

Litwa a decyzja ambasadorów w sprawie granic Wschodnich.

Ryga, 22. 3. (PAT.) W związku z uznaniem wschodniej granicy Polski przez konferencję ambasadorów urzędowa litewska agencja telegraficzna w Kownie donosi: Cała prasa litewska bez różnicy kierunków jest przeciwna uchwale konfer. ambasadorów co do przyłączenia okręgu wileńskiego do Polski. Postanowienie to uważa Litwa nie tylko za niesłuszne w istotnym znaczeniu, lecz również za bezprawne pod względem formalnym. Decyzja państw, które nie próbowały porozumieć się z Litwą oraz wysłuchać jej, nie mogą decydować w sprawie granic Litwy. Litwa uważa więc postanowienie konferencji ambasadorów za nieistniejące i bezprawne. Mocarstwa uchylają się

tym sposobem od polityki pokoju, o partej na prawie międzynarodowym i sprawiedliwości, i w danym razie popierając imperjalizm polski wstępują na drogę polityki wojennej. Zdaniem Litwy swą ostatnią decyzją Sprzymierzeni dowiedli swego moralnego i politycznego bankructwa. (Przypisek PAT: Bezprzykładny komunikat powyższy Litewskiej Agencji Telegraficznej (urzędowej) wykazuje do jakiego stopnia bezceremonialności w stosunku do głównych mocarstw i konferencji ambasadorów doszedł rząd litewski, który tak niedawno jeszcze dopraszał się od tychże mocarstw i konferencji ambasadorów oddarowania Litwy suwerennością nad Kłajpedą.)

Sensacyjne rewizje w Berlinie.

Berlin, 22. 3. (AW.) Berlińska policja polityczna przeprowadziła dziś rewizję w biurach ultra-nacjonalistycznej „Deutschvölkische Partei”. Podobne rewizje dokonane zostały w mieszkaniach wybitnych kierowników tej grupy w Berlinie i na prowincji. Dokonano licznych aresztowań. Rewizje te i aresztowania są w najciszejszym związku z aresztowaniem osławionego Rosbacha, którego wbrew wczorajszym doniesieniom prasy, na wolność nie wypuszczono. W odpowiedzi na pytanie socjalnej demokracji Landtagu w sprawie organizacji samoobronnych, minister spr. wewnętrznych Seevering ma udzielić jutro obszernych wyjaśnień. Dotychczas pewnym jest tylko (na podstawie zeznań Rosbacha), że wymieniona partia przygotowywała różne konspiracyjne akty. Rewizje, o których powyżej mowa nie dały wielkich rezultatów, gdyż z biur partyjnych w ostatnich dniach akta zostały po największej części przeniesione do ubikacji frakcyjnej w parlamencie, dokąd policja nie ma dostępu. W kołach parlamentarnych krąży wersja, że członkowie tej frakcji Wulle, Graefe i Hennig mają być aresztowani skoro Reichstag odbierze im prawo nietykalności.

Aresztowanie francuskiego korespondenta.

Berlin, 22 III. (AW.) Berliński korespondent Intraseigant p. Labourel w podróży do Moskwy aresztowany został przez niemieckie władze w Malborku. Mimo interwencji przedstawiciela Francji dotychczas nie zwolniono go. Władze niemieckie podnoszą przeciw niemu nieprawdopodobny zarzut szpiegostwa. Międzysojusznicza komisja nadreńska postanowiła aresztować w odwecie naczelnego redaktora „Koblenzer Zeitung” dr. Meer-manna.

Świętokradztwa bolszewickie.

Warszawa, 22 III. (AW.) W procesie przeciwko biskupowi Cieplakowi i duchownym katolickim jest w toku badanie świadków. Najbardziej charakterystycznym jest zeznanie urzędnika sowiektów Smirnowa, który opowiedział o zajęciach z księdzem katolickim, broniącym urzędnikom dostępu do tabernaculum, które władze sowieckie chciały zarekwirować. Zaznaje on, że tłum wiernych otoczywszy księdza, nie dopuścił urzędników do ołtarza, wskutek czego sprowadzono do kościoła wojsko, które siłą rozprężyło wier-

Minister Skrzyński odwiedza Mussoliniego.

Warszawa, 22 III. (AW.) Jak podają dzienniki min. Skrzyński udaje się z Paryża do Włoch celem omówienia z Mussolinim aktualnych spraw politycznych i podziękowania mu za przyjazne stanowisko wobec kwestii granic Polski. Po powrocie z Londynu Skrzyński zamierza paryskim korespondentem pism warszawskich, że z przyjęcia u króla angielskiego i lorda Curzona jest niezmiernie zadowolony i że uważa zgodę Anglii w sprawie wschodnich granic Polski za punkt zwrotny w polityce angielskiej wobec Polski. Angielskie koła polityczne uważają dzisiaj Polskę za wielkie mocarstwo i życzą jej pomyślnego rozwoju. Co do aktualnych spraw jak Jaworzyna i Kłajpedy, Curzon przyrzekł Skrzyńskiemu pomoc.

Ameryka nie uzna Sowiektów.

Berlin, 22. 3. (AW.) Amerykański sekretarz stanu Hughes przyjął wczoraj delegację kobiet, która domagała się uznania rządu Sowiektów. Hughes oświadczył, że nie żywi do rządu sowiektów najmniejszego zaufania i że raporty amerykańskie nie zawierają żadnej podstawy do nawiązania stosunków. Dla rządu amerykańskiego mianodajne nie są słowa, lecz czyny rządu sowieckiego. Ameryka nie może żyć sobie zagrożenia całego świata przez propagandę, której celem jest zniszczenie tego świata. Jak długo Sowiety nie staną na zdrowym gruncie dla podjęcia stosunków międzynarodowych, tak długo Ameryka nie zajmie się rozpatrzeniem kwestii uznania ich.

Anglia interweniuje w spr. ks. biskupa Cieplaka.

Londyn, 22. 3. PAT. (Reuter.) W izbie lordów przemawiał angielski arcybiskup Kenterbury, który wniósł interpelację w sprawie uwięzienia przez rząd sowiecki arcybisk. Cieplaka i księży katolickich. Zaznaczył on, iż fakt ten wywołał wielkie zaniepokojenie w kościołach wszystkich wyznań. Mówca zakomunikował izbie, iż otrzymał zawiadomienie z Watykanu, że władze watykańskie wdroszyły starania, aby uwolnić uwięzionych. Papież przedsięwziął niezbędne kroki, aby w razie potrzeby wszcząć akcję, mającą na celu spowodowanie ogólnego publicznego protestu. Aresztowania bisk. Cieplaka nie należy uważać za fakt odosobniony, jest on tylko jednym ogniwem całego łańcucha w prześladowaniu przez sowieki religii. Lord Curzon odpowiadając na interpelację oświadczył, iż rząd angielski przez swego przedstawiciela w Moskwie przedsięwziął wszelkie kroki celem uwolnienia aresztowanych, oraz założył przeciwko temu protest. Lord Curzon uważa, iż fakt ten jest punktem kulminacyjnym prześladowań religii w Rosji, któ-

	W Warszawie	W Gdańsku
Dolar	43,500	20,900
Marki (niem.)	2,05	(pol.) 50,00

Sprawa ks. arcyb. Cieplaka.

W Trybunale Rewolucyjnym w Moskwie rozpoczął się proces ks. Arcybiskupa Jana Cieplaka i 14 księży katolickich z Petersburga, oskarżonych o stawianie oporu i przeciwdziałanie władzy sowieckiej przy konfiskacie mienia kościelnego. Oskarżonym grożą ciężkie kary do kary śmierci włącznie...

Proces moskiewski ks. Arcybiskupa Cieplaka jest jednym z ogniw tragedii przeżywanej od roku 1919 przez duchowieństwo katolickie w republikach sowieckich. Oddzielenie Kościoła od Państwa nie dało w Rosji wolności Kościołowi. Państwo nie pozostawiło go w spokoju. Sypiące się jak z rogu obfitości dekrety sowieckie targnęły się na prawa Kościoła, uświęcone kanonami, a nikt z kapłanów katolickich, mając do wyboru pogwałcenie kanonów lub srogię prześladowanie przez władze sowieckie, nie może postąpić inaczej, tylko tak, jak uczynili Arcybiskup Cieplak i podwładne mu duchowieństwo.

Po zamknięciu więc kościołów w Petersburgu i Mińsku, które rząd komunistyczny chce uważać za własność „sowieckich deputatów”, aresztowano i stawiono przed sądem niesprawiedliwym sędziwego i czcigodnego duszpasterza, wybitnego dostojnika Kościoła, drwiąc z oburzenia, wywołanego przez czyn ten wśród katolików w Rosji i na świecie całym.

Poniewieranie ks. Arcybisk. Cieplaka szczególnie bolesnym echem musiało odbić się w Polsce, gdyż oskarżenia moskiewscy są nie tylko jednej z namiętności, lecz jednej kultury i krwi.

Wiece protestacyjne, które odbyły się w Warszawie i w całym szeregu miast polskich, domagały się od naszego Rządu i Sejmu energicznych wystąpień w obronie wolności i życia ofiar fanatyzmu komunistycznego. Jest to odruch zrozumiały i naturalny.

Potrzeba jednak, by opinia w Polsce zrozumiała, że Rząd nasz bynajmniej obojętnie tej sprawy nie traktuje i że uczynił dotąd wszystko, co było poddyktowane okolicznościami, by ulżyć losowi ks. Cieplaka i że niczego nie zaniedba również w przyszłości.

Alte wystąpienia Rządu Polskiego w obronie gniebionego w Rosji katolicyzmu i polskości, z natury swej muszą być rozważne. Co prawda, art. VII Traktatu Ryskiego, daje Polsce niewątpliwie prawo do ingerencji w sprawach podobnych, ale kierowane złą wolą sowiecką pomimo to zasłaniać się stale zwykłym argumentem, że działają

w stosunku do Kościoła „w granicach prawodawstwa wewnętrznego”, o czym jest właśnie mowa w art. VII Traktatu. W stosunkach zaś z Sowietami brak egzekutywy doraźnej najczęściej najsluszniejsze nawet zabieg, oparte na prawie, czyni płonnymi.

Tak samo oddziaływanie na Rosję Sowiecką opinii publicznej zagranicą dziś okazać się może zawodne. W Moskwie przekonano się, że Europa nie daje się łatwo oszukać pozorami i przynajmniej narazie przestano liczyć się ze zdaniem prasy obcej w takim stosunku, jak to było za czasów konferencji w Genewie, Haadze i Lozannie.

Jednakże jest siła, która może skłonić Sowiety do łagodniejszego traktowania oskarżonych kapłanów w Moskwie. Czynnikiem ten posiada olbrzymią powagę moralną w oczach całego świata i na szczęście rozporządza środkami, które mogą wywrzeć na Sowietach presję skuteczną. Mówimy o Stolicy Apostolskiej, z którą jakkolwiek bądź, Rząd Sowiecki porozumieć się pragnie i z jej powagą dziś liczyć się musi. Sowiety wiedzą dobrze, że Ojciec św. jest inicjatorem i organizatorem akcji pomocy głodnym w Rosji, obejmującej bardzo szeroki zakres działania i że akcja Hoovera zasłana jest również ofiarnością katolików amerykańskich. Jedno słowo Stolicy Apostolskiej może przerwać tę pracę dobroczynną do czasu, aż dzisiejsi władcy Rosji zaniechają uprawiania w stosunku do Kościoła katolickiego polityki dzisiejszej. Bezwątplenie nie w intencjach rządu moskiewskiego jest ustanie pomocy Zachodu w zwalczaniu głodu i moru na obszarach Rosji.

Z tego cośmy powiedzieli wynika, że obrona Arcybiskupa Cieplaka i wyrwanie go z rąk oprawców przedewszystkiem może i powinna być prowadzona na płaszczyźnie interesów ogólnokatolickich, co będzie w danych okolicznościach skuteczniejsze od akcji prowadzonej na gruncie politycznym i narodowym.

Watykan jest już dobrze poinformowany całokształcie sytuacji i możemy spodziewać się z tej strony energicznego przeciwdziałania gwałtowi moskiewskiemu.

Akcja Watykanu zetknąć się musi również i z zabiegami Wielkiej Brytanii, która dopuścić nie chce do wyroków śmierci na księży katolickich w Moskwie. Ze strony polskiej w tym kierunku uczyniono już wiele i będzie uczynione wszystko, co będzie możliwe...

spolitej do odsłonięcia pomnika. 5. Odsłonięcie pomnika przy dźwiękach hymnu narodowego i salwach armatnich. 6. Przemówienia, sławiące bohatera. 7. Przemówienie prezesa rady miejskiej, przyjmującego pomnik pod opiekę miasta. Podziękowania. 8. Rewja wojskowa na placu Saskim. 9. Defilada delegacji przed pomnikiem.

W godzinach poobiednich i wieczorowych odbędą się tegoż dnia przedstawienia popularne w teatrach, obchody pamiątkowe w szkołach, odczyty popularne, w zgromadzeniach rzemieślniczych, związków robotniczych, uniwersytetach ludowych itd., rozprowadzanie lub rozdawanie wydawnictw pamiątkowych, oraz różne uroczystości wojskowe, jak konkursy hipiczne, przegląd kawalerii itp.

W dniu odsłonięcia pomnika p. prezydent Rzeczypospolitej wyda w Belwedrze obiad o godz. 8 wiecz., a o godz. 10 m. 15 raut na zamku królewskim.

Do dokonania programu postanowiono utworzyć następujące podkomisje:

1. uporządkowania i udekorowania placu, 2. opracowania szczegółów wojskowych ceremonii, 3. nabożeństwa w katedrze, 4. utrzymania porządku na placu Saskim, 5. rozsyłania zaproszeń, segregacji i rozmieszczenia zaproszonych na placu, 6. przedstawień teatralnych, 7. odczytów, 8. druku i kolportażu wydawnictw.

Pozatem postanowiono wylouć specjalną komisję, która ma uzgodnić uroczystość poświęcenia pomnika z obchodami narodowym rocznicy uchwalenia

Ś. p. ks. arcybiskup J. Bilczewski.

Zmarły we wtorek ks. arcybiskup Bilczewski urodził się w Wilamowicach pod Krakowem w r. 1860. Gimnazjum skończył w Wadowicach, wydział teologiczny w Krakowie, gdzie w r. 1884 przyjął święcenia kapłańskie. Będąc już kapłanem odbył dalsze studia w Wiedniu, w Rzymie i w Paryżu i uzyskał stopień doktora teologii. W r. 1889 otrzymał katedrę dogmatyki szczegółowej na uniwersytecie lwowskim. Z tego to czasu datują się dwie jego prace naukowe: „Archeologia chrześcijańska i „Eucharystia w świetle najdawniejszych pomników”. W r. 1900 piastował godność rektora uniwersytetu lwowskiego, w r. 1908 został czynnym członkiem akademii umiejętności oraz członkiem papieskiej akademii archeologicznej. Po śmierci ks. arc. Morawskiego w styczniu 1901 r. został konsekrowany na arcybiskupa lwowskiego i oddał się całą duszą pracy tej kresowej archidiecezji, podnosząc poziom religijny i narodowy swojej owczarni.

Z jego to inicjatywy rozszerzyła się wybitnie sieć kościołów, kościółków i kaplic, które starały się podtrzymać polskość na kresach. Jemu to głównie zawdzięcza wschodnia Małopolska, że tu tejsza ludność rzymsko-katolicka nie uległa rutenizacji. Dokonał bardzo wiele i tylko bliżej znający i głębiej wnikający w cichą jego pracę bez szumnego rozgłosu mogą ocenić ogromny jego wysiłek, mający swoje źródło natchnienia w głębi poczucia katolickiego i narodowego. Z jego nazwiskiem łączy każda parafia polska jakiś cenny dorobek. Każda wieś polska i każda osada mazurska po długie czasy popamiętają jego opiekę, która straszczała się w zakładaniu placówek opieki religijnej, kościelnej i narodowej.

Ostatnie jego słowa do wiernych to był list o miłości Ojczyzny, a ostatnią jego radością ziemską było uznanie wschodniej Małopolski za nierozdzielną część Rzeczypospolitej.

Odszedł nie tylko wybitny ksiądz Kościoła, ale jedna z najwybitniejszych postaci na tronie biskupim, o którym Pius X. powiedział, że jest jednym z najlepszych biskupów w świecie.

Odszedł jeden z największych synów Polski współczesnej, mąż wielkiego umysłu, trzeźwego sądu, niezrównanej powagi, przed którym chyliły się kornie czoła wszystkich przystępujących doń, do którego biły serca setek tysięcy ludu polskiego w ziemi lwowskiej.

Dla siebie skąpy, żył skromnie. Na cele publiczne nie żałował grosza i umiał go zawsze wydobyć. Duchem wielkim chrześcijańskiego demokratyzmu owiany, sam syn ludu wiejskiego, gdy mówił o miejscu swojego wiecznego spoczynku, wskazał na cmentarz Janowski, gdzie spoczywają najbiedniejsi m. Lwowa i tam się kazał pochować w drewnianej trumnie.

Zwłoki ś. p. arcybiskupa Bilczewskiego będą złożone w kaplicy seminarium duchownego obok pałacu arcybiskupiego. Będą się tam odbywały stałe nabożeństwa żałobne. W czwartek rano trumna ze zwłokami przeniesiona została do bazyliki katedralnej, a w sobotę o godz. 10 rano rozpocznie się w katedrze obrzęd pogrzebowy nabożeństwami według wszystkich trzech obrządków rzymskiego, greckiego i ormiańskiego. Z chwilą przeniesienia zwłok do katedry we wszystkich kościołach będą dzwoniły trzy razy dziennie dzwony żałobne aż do dnia pogrzebu, który odbędzie się w sobotę w południe.

Inspekcja imigranów przed lądowaniem w Ameryce.

Po przybyciu okrętu do portu amerykańskiego najpierw zjawiają się na okręcie federalni urzędnicy kwarantanny. Gdy ci skończyli inspekcję okrętu, przybywają przedstawiciele Urzędu Celnego i urzędnicy imigracyjni. W międzyczasie, gdy ci są zajęci swoją robotą, okręt podąża do przystani.

Po wejściu na okręt inspektorzy imigracyjni i lekarze federalnego Wydziału Zdrowia Publicznego (ci ostatni egzaminują cudzoziemców) zajmują zaraz jeden z głównych salonów pierwszej klasy i rozpoczynają egzaminować pasażerów. Ci z pasażerów, którzy są obywatelami amerykańskimi, najpierw są egzaminowani przez inspektorów imigracyjnych i z chwilą, gdy obywatelstwo ich zostało stwierdzone, otrzymują karty, upoważniające ich do opuszczenia okrętu zaraz po zawinięciu do przystani.

Równocześnie lekarze egzaminowali pasażerów cudzoziemców. Inspektorzy imigracyjni po ukończeniu egzaminacji obywateli amerykańskich, przechodzą zaraz do pasażerów cudzoziemskich, którzy co dopiero przeszli przez egzamin lekarski. Ci z cudzoziemców, którzy przeszli przez te oba egzaminy, otrzymują również karty, upoważniające ich do opuszczenia zaraz okrętu. Ci zaś, co nie przeszli zadowalniająco egzaminów, są zatrzymani i następnie przewiezieni na Ellis Island, gdzie podlegają dalszym badaniom. Po przybyciu na Ellis Island stają przed Komisją do Specjalnych Badań (Board of Special Inquiry), która może dać im pozwolenie do natychmiastowego lądowania, może ich odłożyć do dalszej egzaminacji, lub też zabronić im zupełnie wstępu do Stanów Zjednoczonych.

Pasażerowie trzeciej i czwartej klasy nie są egzaminowani na okręcie po przybyciu do portu amerykańskiego, a to z różnych powodów. Wszystkich natomiast przewożą na Ellis Island.

Na Ellis Island wszystkich cudzoziemców wprowadzają do wielkiej sali, specjalnie do tego celu służącej, gdzie jeden po drugim stają przed doktorami, którzy egzaminują ich celem zadecydowania ich stanu zdrowia fizycznego i duchowego. Ci, u których lekarze znajdują pewne braki, wady fizyczne, albo choroby, raportowani są do inspektorów imigracyjnych, którzy zatrzymują ich do dalszej

nych Badań. Ci, którzy są poważnie chorzy, odsyłani są natychmiast do szpitala i egzaminacja ich przez inspektora imigracyjnego jest odłożona aż do wyjścia ze szpitala.

Wszyscy, którzy przeszli zadowalniająco egzaminację lekarską, idą następnie jeden po drugim przed inspektorów imigracyjnych, którzy zadają im różne pytania i orzekają w końcu, czy imigranci odpowiadają innym wymaganiom prawa imigracyjnego. Przed inspektorem egzaminacyjnych znajduje się na stole spis pasażerów, którzy przybyli na danym okręcie, a także kwestionariusz, wypełniony przez kompanię w porcie, z którego okręt dany wypłynął. Przez zadawanie różnych pytań inspektor może sprawdzić zeznania, podane przez kompanię w owym kwestionariuszu. Może to być jakiegokolwiek pytanie, odnoszące się np. do sprawdzenia tego, czy danemu imigrantowi przysługuje prawo wpuszczenia do tego kraju, czy nie.

Następnie przechodzi cudzoziemiec egzamin czytania. Otrzymuje on w tym celu specjalną kartę od inspektora, na której znajduje się wydrukowany wyjątek z biblij, w różnych językach, a nawet w narzeczach. Imigrant może wybrać którykolwiek z języków, w którym chce być egzaminowany. Obowiązany jest przeczytać poprawnie nie mniej jak 30, a nie więcej, jak 40 słów. Gdy imigrant przejdzie zadowalniająco przez wszystkie egzaminy, otrzymuje wówczas pozwolenie do lądowania. Jeżeli celem jego podróży jest New York, przewożą go na małym statku do miasta i tu się kończy nad nim opieka urzędników imigracyjnych. Jeżeli jedzie dalej w głąb kraju, zaprowadzają go na stację kolejową, wsadzają do odpowiedniego pociągu i tu się kończy ich opieka nad nim. W dalszej podróży pozostaje on pod opieką funkcjonariuszy kolejowych.

Jeżeli imigrant po pierwszej egzaminacji przed inspektorami imigracyjnymi nie otrzyma pozwolenia do lądowania czy to z powodu wyczerpania kwoty czy z innych przyczyn, wówczas zatrzymany jest do dalszej egzaminacji przed Komisją do Specjalnych Badań. W oczekiwaniu ostatecznej decyzji imigranci są trzymani na Ellis Island lub też na innej stacji imigracyjnej, zależnie od tego, do którego portu dany okręt przybył. Koszta utrzymania imigrantów na stacji imigracyjnej

Program uroczystości poświęcenia pomnika ks. Józefa Poniatowskiego.

Na zamku królewskim odbyło się pod przewodnictwem p. ministra Sosnkowskiego posiedzenie Komitetu głównego wzniesienia pomnika ks. Józefa Poniatowskiego w Warszawie. Po dyskusji uchwalono w głównych zarysach program obchodu.

Uroczystość odsłonięcia pomnika ks. Józefa Poniatowskiego na placu Saskim nastąpi dnia 3 maja, w rocznicę uchwalenia konstytucji. W dniu tym spodziewany jest też przyjazd z Francji marszałka Focha.

W odsłonięciu pomnika wezmą udział: p. prezydent Rzeczypospolitej, rząd, senat, sejm, duchowieństwo, przedstawiciele państw zagranicznych, marszałek Foch, zarząd stolicy, przedstawiciele instytucji, stowarzyszeń naukowych, społecznych, kulturalnych, zawodowych, samorządów miejskich, powiatowych, młodzież szkół wyższych i niższych.

Program samej uroczystości ustalono w sposób następujący:

1. Capstrzyk wojskowy wieczorem w wigilję dnia odsłonięcia, 2. nabożeństwo w katedrze w dniu 3 maja w godzinach rannych. Przed pomnikiem: 3. Poświęcenie miejsca. 4. Przemówienie prezesa Komitetu wykonawczego o dziejach pomnika przed stu laty i po odzyskaniu niepodległości. Prace Komitetu. Podziękowa-

O przeniesienie zwłok śp. K. Marcinkowskiego

Komitet budowy Grobów zasłużonych u św. Wojciecha posunął sprawę przeniesienia zwłok ś. p. Karola Marcinkowskiego tak daleko, że zdecydował już w porozumieniu z J. Eminencją Ks. Kardynałem o terminie uroczystej translacji prochów wielkiego męża, a mianowicie wyznaczył na ten akt hołdu pierwszą niedzielę po oktawie Bożego Ciała rb., tj. dzień 10 czerwca.

Dnia 10 marca deputacja Komitetu b. G. Z. pod przewodnictwem NPW ks. biskupa Łukomskiego, złożona z wojewody A. Bnińskiego, starosty krajowego Begali, p. Boeninga, dyrektora departamentu ministerstwa spraw wewnętrznych, Dr. Bajonńskiego, dyr. Banku Przem. i Wolniewicza, prezesa Izby rzemieślniczej, udała się do J. Em. Kardynała Dałbora z prośbą, by raczył przyjąć protektorat nad akcją uczczenia wielkich mężów z naszej Wielkopolski w Grobach Zasłużonych. J. Eminencja Ks. Kardynał łaskawie się do tej prośby przychylił i dał swe arcybiskupie pozwolenie na złożenie w Grobach Zasłużonych u św. Wojciecha prochów najpierw Karola Marcinkowskiego, następnie Wybickiego, A. Kosinińskiego, M. Sakalnickiego, Andrzeja Niegolewskiego i K. Libelta.

Dnia 11 bm. odbył Komitet budowy grobów Zasłużonych posiedzenie. Chodziło przede wszystkim o uchwałę w sprawie złożenia w grobach prochów generała Sokołnickiego. Po odczytaniu opinii fachowych historyków, jak prof. uniwersyteckiego, Kukiela i Skalkowskiego zapadła jednomyślna uchwała, by zasłużonego generała z wojen napoleońskich, bohatera z bitwy pod Raszynem uczcić na równi z wymienionymi.

Celem najuroczystszej przeniesienia prochów Karola Marcinkowskiego na Skalkę Wielkopolską uchwalono zaprosić do współudziału zarówno Kuratorium poznańskie, jak i pomorskie, dalej Związek obrony kresów zachodnich i tyle patriotyczny i chętny Związek ziemianek, oraz Tow. pomocy naukowej im. Karola Marcinkowskiego.

Chodzi bowiem nie tylko o manifestację pogrzebową w dniu 10 czerwca w samym Poznaniu, ale o szerzenie kultu i idei K. Marcinkowskiego w całej Wielkopolsce, na Pomorzu, a jeżeli się da i w całej Polsce. W tym celu mają się wytworzyć przy współudziale wspomnianych organizacji komitety powiatowe, któreby się w dniu wspomnianym zajęły urządzeniem uroczystości po wszystkich miejscowościach kresów zachodnich ku czci wielkiego męża, patrioty, społecznika i filantropa, twórcy mieszczaństwa polsko-chrześcijańskiego, zasłużonego wychowawcy dorastającej inteligencji polskiej. Komitet budowy grobów zasłużonych jako przedstawiciel wszystkich warstw społeczeństwa naszego, nie wątpliwe, że całe społeczeństwo poprze akcję około oddania hołdu największemu synowi Wielkopolski jednomyślnie czynną pomocą, ofiarą i obecnością swoją.

Czczyć wielkie mężów swoje znaczy bowiem szanować samych siebie!

Projekt zmiany ograniczeń alkoholowych.

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z 14 lutego br. p. Minister Skarbu wniósł do Sejmu projekt noweli do ustawy o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych.

Wedle projektu ograniczenia stosują się do napojów zawierających ponad 4 proc. alkoholu (dotychczas 2 i pół), zakaz sprzedaży dla spożycia na miejscu dotyczy napojów zawierających ponad 60 proc. alkoholu (dotychczas 45 proc.), a liczba miejsc detalicznej sprzedaży lub wyszynku ogranicza się do jednego na 1000 mieszkańców (dotychczas 1 na 2500). Gminy zastosowują prawo wprowadzenia u siebie całkowitego zakazu na cały powiat, o ile zaprowadzi go u siebie dwie trzecie gmin, obejmujących połowę ludności.

gach, na jarmarkach, odpustach itp., a zakaz co do dni świątecznych ścieśnia się na czas od godz. 12-ej w nocy do 2-giej popołudniu (t. j. 14 godzin zamiast dotychczasowych 43).

W motywach przedłożenia czytamy m. in.:

„Dwuletnia praktyka wykazała szereg bardzo poważnych niedomagań, przynoszących szkody nie tylko ogółowi, ale i Skarbowi Państwa. Zbyt mała ilość miejsc sprzedaży napojów alkoholowych ma ten skutek, że Skarb Państwa traci poważne sumy, jakie mogłyby wpłynąć z opłat za większą ilość koncesji i to nie na korzyść ogółu, lecz na korzyść bardzo niewielkiej liczby koncesjonariuszy. Cel zaś ustawy wspomnianej nie został osiągnięty, gdyż konsumpcja alkoholu do picia w r. 1922 nie zmniejszyła się, lecz przeciwnie nawet wzrosła. Wprowadzenie pewnego współzawodnictwa w tę dziedzinę uzdrowi dzisiejsze chorobliwe stosunki.

Postanowienie ograniczające sprzedaż napojów, zawierających więcej niż 2 i pół proc. alkoholu utrudnia obrót napojów spożywczo-chłodzących, jakimi są piwo i lekkie wina owocowe, zawierające przeciętnie do 4 proc. alkoholu. Ponieważ wyrób i spożycie tych produktów są u nas bardzo słabo rozwinięte, więc niema powodów do radykalnych ograniczeń ich zbytu w celu zwalczania alkoholizmu.

Postanowienie, zabraniające sprzedaży do spożycia napojów zawierających więcej niż 45 proc. alkoholu wpływa ujemnie na byt wytwórci rumu, esencji i koniaków, którzy to przemysł zatrudnia dość znaczną ilość robotników. Zniechęcanie ludności do spożywania tylko słabszej wódki prowadzi do nabywania mocniejszej ze źródeł nielegalnych, bez opłaty akcyzy. Należy zaznaczyć, że rozpowszechnianie słabych wódek zwłaszcza słodzonych i barwionych służy wbrew zamierzonym prawodawcy ku wzmożeniu spożycia alkoholu, zwłaszcza przez niewiasty, młodzież i dzieci, które do mocniejszych wódek nie czują upodobania ze względu na ich ostry smak. Wreszcie należy umożliwić nabywanie spirytusu nie do spożycia.

Redukcja zakładów do sprzedaży napojów, przeprowadzona wedle wymagań ustawy, powoduje zbyt radykalne pozbawienie warsztatu pracy licznego zastępu ludzi, a tem samem wytwarza szereg bezrobotnych. Pozbawieni możności prowadzenia sprzedaży legalnej prowadzą handel pokatny, wyzyskujący najgorsze instynkty swoich gości, nieobciążający żadnych podatków i pośredniczący w sprzedaży wódki z tajnego gorzelnictwa i defraudacji. Tym sposobem zbyt radykalna redukcja zakładów jawnych w ostatecznym wyniku liczby miejsc sprzedaży bynajmniej nie uszczupla.

Zakaz podawania napojów alkoholowych w dni świąteczne, przed i po świąteczne w obecnych warunkach nie daje się bezwzględnie przeprowadzić. Pomimo znacznego nakładu pracy władz policyjnych prawie we wszystkich lokalach odbywa się w tym czasie sprzedaż trunków potajemnie i to nie na kieliszki, lecz w filiżankach, syfonach itp., ilościami nadmiernymi i po cenach nadmiernych. W rezultacie na tym zakazie oficie zarabiają nieuczciwi sprzedawcy, a spożywcy opłacają im ogromny haracz. Restauratorzy uczciwi nie mogą bez łamania zakazu wychodzić na swoje, woła w dni świąteczne zakłady raczej zamykać. Zakaz sprzedaży w dni świąteczne nie przyczynia się do krzewienia trzeźwości, zauważyć się raczej daje zjawisko przeciwne — liczba nietrzeźwych w miejscach publicznych w dni te rzuca się szczególnie w oczy.

Palcem
na Ciebie wskazywać będą
gdy
jako Polak
nie zaabonujesz

Gazy duszące i trujące w Ameryce.

Jak wiadomo, użycie gazów trujących i duszących jest zabronione artykułami konferencji waszyngtońskiej. Największa wytwórnia gazów trujących w Edgewood została wówczas pokazana członkom konferencji rozbrojeniowej. Zakłady te, zbudowane dopiero w ciągu wojny, obejmują przestrzeń 10 000 akrów i są położone na półwyspie w Chesapeake-Bay; są one wyposażone wszystkimi nowoczesnymi środkami komunikacyjnymi tak dla okrętów, jak i kolei żelaznych. Wojska broni technicznej tworzą w armii amerykańskiej specjalne oddziały i liczyły wówczas 200 oficerów, 20 000 żołnierzy, 100 chemików i 1500 pracowników cywilnych. Organizacja jest tego rodzaju, że do natarcia i obrony istnieje oddział zaczepny i oddział obronny, które pracują stale w ten sposób, że każdemu postępowi w natarciu, każdemu nowemu gazowi odpowiadają stosowne urządzenia ochronne. Do wypróbowania działania gazów i obrony gazowej, co się odbywa w hermetycznie zamkniętych ubikacjach, zgłaszają się ochotnicy, kontrolowani przez obserwacyjne okienko; dają oni znać z chwilą, gdy poczują działanie gazu. Podstawą wszystkich tam wytwarzanych gazów jest chlor, za wyjątkiem jednego jedynego preparatu (lewisy). chlor przechowuje się w żelaznych i stalowych zbiornikach. Wśród najskuteczniejszych środków do uduszenia należy phosgen; diphersenchlorid przenika bardzo łatwo przez ubrania, nawet skórę i powoduje na mięcie i skórze rany zapalne; chlorpikryna wywołuje silne wymioty tak, że żołnierze, opadnięci gazem, niezdolni są do walki; w podobny sposób działa, wywołując silne łzawienie, inny gaz, przypominający francuski Lacrimogene. Również lewisyt powoduje oparzenia, które są znacznie silniejsze, niż diphersenchlorid. Gaz ten, wynaleziony przez prof. Newlanda, został udoskonolony przez prof. Lee Lewis'a i powstaje przez połączenie acetyleny z roztworem tróchloru arsenu. Podobno przenika przez każdą maskę ochronną tak, że ofiara ginie nie tylko wskutek zewnętrznego oparzenia, ale także wskutek oparzenia płuc. W przeciwnieństwie do phosgeny rozchodzi się on bardzo powoli, jednakże działanie jego jest długotrwałe. Gaz ten, rzucany z balonów albo samolotów na miasta, może spowodować olbrzymie ofiary wśród ludności. Fabryki Stanów Zjednoczonych wytwarzają teraz bomby, ważące 2200 klg. (podczas wojny ostatnią była bomba 1000 klg.), wypełnione trynitrotolallem jako masą wybuchową albo odpowiednią ilością ściśniętego gazu trującego. Bomby takie muszą spowodować straszliwe zniszczenie. Olbrzymie płatownice posiadają dzisiaj już taką dużą siłę nośną, że mogą zabrać kilka takich bomb.

Ze i inne państwa pracują w tym kierunku, to jest zrozumiałe. Z rozporządzenia amerykańskiego sekretarza wojny generał Pershing wydał rozkaz, zabraniający wytwarzania gazów trujących dla armji amerykańskiej „o ile chodzi o cele naukowe i doświadczalne”. Jednakże rozwój wojska w pozostałych dziedzinach walki chemicznej nie dozna żadnego ograniczenia (bomby dymne i zapalające, gazy nietrujące, środki obronne przeciwko natarciom gazowym). Znaczenie tego rozporządzenia jest następujące: pokojowe wytwarzanie w wielkich ilościach jest zniesione, jednakże wszystko, przygotowane do masowego wyrobu na wypadek wojny.

Gołębie pocztowe w Polsce.

W czasie wojny światowej największą trudność stanowiło utrzymanie łączności między dowództwami a oddziałami walczącymi w pierwszej linii bojowej. Skoncentrowany ogień nieprzyjaciela uniemożliwił funkcjonowanie wszystkich technicznych środków łączności, mimo nadzwyczajnego ich udoskonalenia.

Wówczas przystąpiono do używania w służbie łączności w pierwszej strefie bojowej gołębi pocztowych i okazało się, że gołębie pocztowe są nie tylko szybkim i

którego walczące oddziały mogły komunikować się ze swymi dowództwami. Dowiedziono, że oddziały zaopatrzone w gołębie pocztowe nawet w chwilach najbardziej krytycznych mogą utrzymać łączność ze swymi dowództwami i skutkiem tego — prawie we wszystkich armjach państw europejskich gołębie pocztowe wprowadzone zostały jako środek łączności — również i w armji polskiej.

Armja nie jest w stanie wyhodować, wytresować w własnym zakresie i utrzymywać stale takiej ilości gołębi pocztowych jaka będzie potrzebna dla wyposażenia jej w razie mobilizacji, dochowanie się potrzebne ilości trwałoby bardzo długo, a stałe utrzymywanie tak wielkich gołębników byłoby połączone z wielkim kosztem na który ani skarb państwa, a tem mniej budżet ministerstwa nie pozwalają.

Ministerstwo Spraw Wojskowych dąży do stworzenia towarzystw gołębi pocztowych we wszystkich okolicach Państwa.

Towarzystwa mają łączyć się w związki okręgowe przy każdym D. O. K. — jeden związek, składający się z wszystkich towarzystw na obszarze danego D. O. K.

Na zjeździe prezesów Towarzystw hodowców gołębi pocztowych terenu D. O. K. VIII, odbytem w dniu 4 marca rb. został utworzony taki związek pod nazwą „Związek Towarzystw hodowców gołębi pocztowych Okręgu Korpusu Toruń”.

Przez aklamację na prezesa związku powołano p. Franciszka Kordowskiego z Bydgoszczy (Okole, ul. Chełmińska 21), na wice-prezesa p. Pawła Netza z Torunia (ul. św. Ducha 11), na sekretarza p. Franciszka Bestjana z Bydgoszczy (Główny Dworzec) i na zastępcę sekretarza p. Alberta Neumana z Bydgoszczy (ulica Kujawska 65).

Związki okręgowe mają połączyć się w „Narodowy Związek polskich Towarzystw Gołębi Pocztowych”.

Na Pomorzu na terenie Dowództwa Okręgu Korpusu Nr. VIII w czasie obecnym znajdują się następujące zarejestrowane Towarzystwa hodowców gołębi pocztowych: Tow. pod nazwą „Bez obawy i wierny” w Bydgoszczy, ul. Kujawska 24-a, „Powrót” w Bydgoszczy, ul. Chełmińska 21, „Począł pośpieszna” w Bydgoszczy, ul. Gdańska 64, „Nadzieja”, w Bydgoszczy, Okole, Raclawicka 15, „Dobry lot” w Toruniu, ul. św. Ducha 11, „Wiśła” w Tczewie, ul. Bankowa 19. Oprócz tych na terenie D. O. K. VIII znajdują się towarzystwa hodowców gołębi w Lipnie, Nowem, Brodnicy, Wąbrzeźnie i Kościerzynie.

Mając na względzie dobro Państwa i armji, wzywam wszystkich, którzy mają zamiłowanie do hodowli i tresury gołębi pocztowych, aby bądź przystępowali do wyżej wymienionych towarzystw jako członkowie, bądź też organizowali nowe towarzystwa.

Wszystkim członkom zarejestrowanych towarzystw gołębi pocztowych na terenie D. O. K. na żądanie wydawać się będzie dla celów rozplodowych z wojskowej stacji gołębi w Toruniu gołębie pocztowe w stosunku na dwóch członków — jedną parę.

Wszelkich informacji w powyższej sprawie, ustnych czy piśmiennych, chętnie udzieli Szefostwo Łączności D. O. K. VIII w Toruniu.

Podaje również do wiadomości, że od 1-go stycznia rb. wychodzi w Warszawie, ul. Kopernika 30, czasopismo poświęcone sprawom hodowli drobiu, gołębi i królików, które podaje również artykuły o gołębiach pocztowych.

Dowódca O. K. VIII

(—) de Latour, Gen. Brygady.

**Wszelkie listy zwyczajne
polecone
oraz przekazy pieniężne
dla „Gazety Gdańskiej”
prosimy nadsyłać:
nie do Tczewa - lecz wprost do
Gdańska**

pod adresem:

**Zjednoczone Wydawnictwa
Dzienników i Głosów**

Co słyszeć na Pomorzu?

— **Gniew.** (Odczyt.) Zarząd tut. placówki związku hallerczyków urzęduje w niedzielę 25 marca o godz. 4.30 po południu na sali p. Bartkowskiego odczyt oświatowy połączony z deklamacjami, śpiewem itd. Uprasza się szan. publiczność z miasta i okolicy o liczny udział. Wstęp bezpłatny. Osoby poniżej 14 lat nie mają wstępu.

— **Tczew.** (Zderzenie samochodu na moście). W ubiegły piątek na moście wiślanym-granicznym, który jak zwykle na noc zamknięto wielką bramą żelazną o późnej już godzinie samochód szybkim tempem najechał na wspomnianą bramę. Mimo dość silnego zderzenia ani wóz się nie uszkodził znacznie ani też nie ponieśli jakichkolwiek obrażeń jadący.

— **Chojnice.** (Poświęcenie sztandaru T-wa Polek.) Ubiegłej niedzieli krótko przed nieszpornym odbyło się w farze poświęcenie sztandaru T-wa Polek. Wśród pięknej przemowy ks. prob. Makowski poświęcił sztandar życząc stowarzyszeniu Polek jak najlepszego rozwoju na pożytek Kościoła św. i narodu polskiego. Obecnych w uroczystości kościelnej było 20 pań.

— **Gdynia.** (Handelek rybami.) Ze żądza szybkiego zubożenia się nie zawsze miewa skutki oczekiwane przekonało się ostatnio w naszej miejscowości kilku właścicieli przedsiębiorstw rybackich. Złowiono bowiem tak wielką ilość sielawek i śledzi, że nie wiadomo, co z nimi począć. Ludność tutejsza spodziewała się wobec tego znacznego spadku cen na ryby. Lecz niestety grubo się omyliła. Albowiem właściciele bogatych połowów zamiast sprzedać takowe nieco taniej na miejscu, wywieźli furami ryby swe do Gdańska, spodziewając się olbrzymich zysków. Przybywszy jednakże do Gdańska, zawiedli się, gdyż pożył się swych ryb po 50 mkł. za funt, podczas gdy w Polsce kosztują do 600 mkł. (niem. mk. 300), z czego widać, jak wielce została ukarana żądza zubożenia się kosztem swych bliźnich. — Istnieje tutaj komisja, która ustala ceny na pokoje dla gości kąpielowych, lecz o tańsze pożywienia dla tutejszej ludności nikt się nie stara.

— **Puck.** (Wybryki hakatysty.) Ostatni numer „Gaz. Kasz.” donosi o pewnym hakatystyście niejaki Spilerze, byłym członku dawniejszej pruskiej komisji kolonizacyjnej w Poznaniu. Pan ten uprawia rozmaite kręactwa na szkodę polskich obywateli, ignoruje rozporządzenia władz polskich itp. Ze wszystkiego wynika podejrzenie, że jest to agent pruski, specjalnie utrzymywany dla popierania i szerzenia niemczyzny! Ponieważ poza tem rozgłasza, że dla przeprowadzania swoich pomysłów i planów jest zawsze do jego usług pewien major wojsk polskich, przeto należy się Niemiaszkowi nieco bliżej przypatrzeć.

— **Starogard.** (Zniesienie sądu okręgowego w Starogardzie postanowione.) Ministerstwo sprawiedliwości postanowiło w najbliższym czasie sąd okręgowy w Starogardzie rozwiązać i przyłączyć powiat starogardzki albo do Chojnic albo do Grudziądza.

— **Czersk.** (Wynik wyborów do Rady gminnej.) Wynik wyborów do R. gmin. jakie odbyły się w ubiegłą niedzielę jest następujący: Lista nr. 1 (emperowcy, socjaliści i witosowcy) otrzymała 875 głosów, a lista nr. 2, t. j. lista wszechstanowa zdobyła 951 głosów. Tak na listę nr. 1 jak i na listę nr. 2 przypadło po 10 kandydatów, chociaż lista nr. przewyższa liczebnie poważnie listę przeciwną.

— **Muszewo, pow. grudziądzki.** (Miljonowe straty wskutek pożaru.) W nocy na niedzielę 18 bm. straż pożarna z tut. zakładów graficznych zawezwana została do Niemieckiego Węgrowa, gdzie palili się zabudowania gospodarcze należące do Niemca Zellina. Ogień wybuchł prawdopodobnie wskutek podpalenia i objął stodołę, od której zajął się także budynek mieszkalny. Dzięki przeciwnemu kierunkowi wiatru, budynek mieszkalny ocalał, jak również stajnie i chlewy. Razem ze stodołą spaliły się wielkie zapasy żyta milionowej wartości. Akcja straży pożarnej trwała kilka godzin.

— **Nowa placówka przemysłowa w Wejherowie.** Z dniem 1 marca rb. uruchomiono w mieście naszym polską fabrykę surrogatów kawowych, tego ludowego napoju. Inicjatorem tego przedsięwzięcia jest ruchliwy kupiec i radca magistracki p. Kosiński, który pospół z p. Wroński założył T. z o. p. i wyrabiać będzie towary, który pod względem dobroci przewyższać będzie inne tego rodzaju „Malzki”.

Z całej Polski.

— **Bydgoszcz.** (Poświęcenie kościoła bernardynów.) W ubiegłą niedzielę odbyło się bardzo uroczyste poświęcenie odnowionego kościoła bernardynów. Dokonał go najwyższy duszpasterz wojsk polskich J. E. ks. biskup Gall, który też wygłosił z ambony podniosłe kazanie.

Po mszy św. i kazaniu ks. biskup udzielał żołnierzom tut. garnizonu sakramentu bierzmowania.

Po uroczystości kościelnej odbyło się w salach kasyna wojskowego przy ul. Jagiellońskiej przyjęcie na cześć J. E. ks. biskupa, podczas którego wygłoszoną kilka słów szczerego uznania dla tych, którzy przyczynili się do podniesienia z ruiny kościoła bernardynów i przyodziana go w piękną, artystyczną szatę wewnętrzną.

Poznań. (Ceny w kawiarniach.) Od czasu ostatniej podwyżki cen w kawiarniach ceny wynoszą: za szklankę herbaty 500—700 mk., za filiżankę kawy 600—900 mk. — oczywiście bez doliczenia 15 proc. za usługę.

DO 25 marca

przyjmują listowi

przedpłatę na miesiąc kwiecień.

Upraszamy Szanownych czytelników o wczesne uiszczenie prenumeraty, gdyż termin odnowienia abonamentu na **Gazetę Gdańską** upływa z dniem 25 bm. Nadmieniamy, że po zamówieniu **Gazety** po tym terminie poczta nie poręcza dostawy pierwszych num. kwietniowych. Ekspedycja nasza również ich dostarczyć nie będzie mogła, ponieważ z powodu wielkiej drożyzny papieru nie drukujemy zapasowych gazet. Szanownych naszych czytelników upraszamy w ich własnym interesie o niezwłocznie z zamówieniem „**Gazety Gdańskiej**”.

Przedpłata na kwiecień wynosi

w Gdańsku i w Niemczech:

w ekspedycji naszej.....	5000 mkł.
z odnośnieniem przez pocztę.....	5000 „
w agencjach i we filijach.....	5250 „
pod opaską.....	6000 „
w innych krajach.....	10000 „
w Polsce:	
z odnośnieniem przez pocztę.....	7600 mkł.
pod opaską.....	9000 „

Marzec	Katarzyny Kr.
23	
piątek	
	Wschód słońca o godzinie 5.34
	Zachód o godzinie 5.53
	Wschód księżyca o g. 8.34 r.
	Zachód o godzinie 11.40 pp.

* Naszym Szanownym Czytelnikom w mieście Gdańsku, otrzymującym „Gazetę” przez roznosicielki, donosimy uprzejmie, iż z dniem 1 kwietnia b. r. przestajemy doręczać „Gazetę” do mieszkań prywatnych. Doręczenia „Gaz. Gd.” zaniechać jesteśmy zmuszeni z tej przyczyny, że roznosicielki nieregularnie i niepunktualnie dostarczały Szan. Czytelnikom „Gaz. Gd.” — mimo wszelkich starań z naszej strony — i mimo, że dostarczyliśmy im zawsze odpowiednią ilość egzemplarzy. Wobec tego prosimy o odnowienie prenumeraty na miesiąc kwiecień na pocztę względnie:
w księgarni kol. Ruch—Kassub Markt 21, p. Czarlińskiego—Töpfergasse i w składzie cygar p. Schmidta—Matzkauschegasse.

* Podwyżka opłaty za telegramy do Polski Od 1 kwietnia wynosić będzie opłata za telegramy do Polski na każdą odległość 250 marek od słowa, najmniej 2,500 marek od telegramu. Telegramy prasowe kosztować będą połowę. Za rozmowy telefoniczne wynosić będzie opłata 3 minutowa za odległość do 25 kilometrów, 1000 marek, za odległość 50 kilometrów, 2000 marek, za odległość 100 kilometrów, 3000 marek a za każde dalsze 100 kilometrów 1000 marek więcej.

Czyli, że poczty zmierzają do tego, aby sparaliżować zupełnie posługiwać się telefonami, bo trudno sobie wystawić, aby znalazło się dużo takich magnatów, którzy mogą sobie pozwolić na tak horrendalnie wysokie opłaty.

* Wznowienie żeglugi napawietrznej. Od wczoraj rozpoczęła się znowu regularna komunikacja drogą powietrzną między Gdańskiem a Warszawą. Samoloty kursujące między tymi miastami zabierać będą również zwykajne i polecane listy oraz pocztówki. Opłata jest o 100 procent droższa niż zwykłe przesyłki pocztowe.

* Ceny na bydło. Na ostatnim targu notowano ceny na bydło nieco wyższe, na owce cielęta i wieprze niżeli przed tygodniem. Podwyżkę cen na bydło przypisać należy nie wiel-

Kaszubi w Warszawie.

Warszawa, dnia 21 marca 1921.
W środę o godz. 9.35 przybyła do Warszawy wycieczka Kaszubów z Pomorza, zorganizowana z inicjatywy p. Modzelewskiego przez Ligę Żegluga Polskiej, przy pomocy Stow. Lekarzy, Komitetu Wysyłania Akademików nad morze i kilku innych organizacji społecznych.

Przybyłych powitali na dworcu pp. Prezes Modzelewski, dyr. Rummel, Stefański, p. Rząd, pani Erazmowa Majewska, przedstawiciele prasy, organizacyi młodzieży akademickiej, harcerstwa i in. Dowództwo Miasta uzczyło swej orkiestry, która powitała hymnem zajeżdżający pociąg.

Z wycieczką przybyło około 30 osób. M.in. przybyli znani z działalności narodowej na Pomorzu pp.: Antoni Abraham, Łowicki z Okęsy, Pawski Klemens z Dąbrowki, Szulc, Krutza z Kartuz, Andresnowski, Wł. Paszki z Gowina, Grzegowski z Gdyni, Chrzan Maksymilian, Rosołowski, Grzenkowicz, Węgierski i inż. Stodolski z Gdyni, pod którego przewodnictwem wycieczka przybyła.

Goście kaszubszy będą przez trzy dni zwiedzali Warszawę poczem udadzą się do Krakowa.

* Drożyzna na ziemniaki. Stosunkowo, że cena na ziemniaki w W. Mieście Gdańsku jest wogóle najwyższą, jaka istnieje na produkt ten w całej Europie.

W Gdańsku kosztuje kilogram ziemniaków 220 marek, w Karlsruhe tylko 48, we Wrocławiu 70 a w Halle i Lipsku 100 marek. W Paryżu Brukseli, Londynie — wszędzie gdziekolwiek zagranicą wahają się ceny pomiędzy 10 do 20 markami niemieckimi. To samo z mąką. W Gdańsku kosztuje według cen maksymalnych kilogram pszennej mąki 1040 marek, a w Niemczech 360. To jest doprowdy różnica. Najlepszy dowód że w Gdańsku i na terytorjum polskiem, dostarczającemu dla Gdańska te produkty, najwięcej paskarzy i lichwiarzy, wobec których władze gdańskie i polskie stają bezradnie. Czas doprawdy ze stanem takim zakończyć.

* Koncert Tow. śpiew. „Cecylja”. W streszczeniu poprzednich komunikatów odnośnie do pierwszego polskiego koncertu postnego urządzonego przez Towarzystwo śpiewu Kościelnego „Cecylja” w Gdańsku w dniu 27 marca br. (wielki wtorek) o godz. 7½ wiecz. w wielkiej sali domu św. Józefa, podajemy Szan. Czytelnikom poniżej szczegółowy program tegoż koncertu, składający się z następujących występów: 1) Preludium (ks. Wysocki, harmonjum), 2) Lamentazione i 3) Miserere—Gregorio Allegri'eo (chór „Cecylja” Gdańsk), 4) a. Aria—J. S. Bacha b. Air i Courante—J. B. Lully'ego, p. Hacker, skrzypce, ks. Wysocki harmonjum), 5) Boga-Rodzico—Hymn polski z XIV wieku—harm. J. Gall (chór męzki „Moniuszko” Gdańsk), 6) a. pieśń pokutna i b. O. Władco świata—St. Moniuszko (p. Jachimczak, basista, ks. Wysocki harmonjum), 7) a. Madlita—Mercandate, b. Damine ne in furore Tuo—St. Moniuszko, c. O Chryste—Tadeusza Tylewskie go p. Janina Tylewska, sopran, ks. Wysocki, harmonjum), 8) Stabat mater Op. 138—J. Rheinbergera (chór „Cecylja” Gdańsk z akompaniamentem orkiestry smyczkowej).

Jak widać z powyższego, program jest bardzo urozmaicony i awiera tylko klasyczne kościelne utwory, w Gdańsku dotychczas nie słyszane, wobec czego Szan. Czytelnicy będą mieli sposobność zapoznać się z tą precudną klasyczną muzyką kościelną.

Apelujemy zatem uprzejmie do naszej Szan. Publiczności, aby tłumnie pospieszyla w wielki wtorek do domu św. Józefa na pierwszy w swoim rodzaju koncert i poparla Towarzystwo „Cecylja” w Gdańsku, które nie szczędzi trudu i pracy, aby Szan. Publiczność zapoznać z tem co jest najlepszem w klasycznej muzyce kościelnej.

Bilety nabyć można w księgarni „Ruch” na Kaszubskim Rynku.

* Zakrycie Aldebarana. Dziś w piątek, dnia 23 b. m. w godzinach popołudniowych, astronomowie naszej części świata obserwować będą ciekawe zjawisko astronomiczne. Oto gwiazda Alpha Tauri (Aldebaran), która w ciągu ostatnich miesięcy parokrotnie już była zaćmiewana, znów ulegnie zakryciu przez księżyc, ale tym razem w biały dzień. Oczywiście zjawisko to będzie dostępne do obserwacji tylko dla posiadaczy lunet, gdyż gołym okiem i przez lornetki gwiazd w dzień nie widać.

Księżyc, w siódmym dniu po nowiu, widoczny bęze dość wysoko w pobliżu południa.

W Gdańsku zniknącej gwiazdy przypada o godz. 17 min. 5.8, ukazanie się o godz. 17 min. 25.0, w odległości 354 względnie 323 stopni od najwyższego punktu tarczy. Dane te są zaczerpnięte z obliczenia zjawiska dla całej Europy, dokonanego w Krakowie.

Wedle programu zwiedziła wycieczka

w środę Zamek Królewski, około 2-ej po poł. Muzeum Narodowe, poczem udała się na obiad do Stow. Rzemieślników Chrz. przy ul. Miodowej Nr. 14, o godz. 3.30 po obiedzie udali się uczestnicy do Sejmu, poczem o godz. 6.30 odbyła się wspólna kolacja. Wieczorem byli mili goście obecni na przedstawieniu „Pana Twardowskiego” w Teatrze Wielkim.

Wczoraj, w czwartek, o godz. 10.30 wysłuchała wycieczka mszy św. w katedrze Sw. Jana, a o godz. 11 udała się samochodami na zwiedzenie fabryki „Parowóz”, o godz. 1-ej zaś na Politechnikę. O godz. 7-ej wiecz. odbył się bankiet w Stow. Rzem. Chrzęśc.

W piątek, w dzień wyjazdu, zwiedza wycieczkowicze Bank Tow. Spółdzielczych, gdzie odbędzie się wykład o Polsce dzisiejszej, poczem zwiedza uczestnicy wycieczki zakład wydawniczy Gebethnera i Wolffa. W południe zwiedzi wycieczka wystawę w Zachęcie, wieczorem zaś o godz. 6.20 odjedzie do Krakowa, gdzie zabawi dwa dni.

Towarzystwa.

Miesięczne zebranie Zjednoczenia Polskich Kupców i przemysłowców odbędzie się w poniedziałek, dnia 26 marca o godzinie 7 wieczorem w sali nr. 3 na I-szem piętrze restauracji „Hohenzollern” przy Langermarkt nr. 11. Porządek obrad: 1. Sprawa przyjęcia Prezydenta Rzeczypospolitej Polski w Gdyni. 2. Komunikaty zarządu. 3. Wolne wnioski.

Baczność czynni członkowie „Lutni” gdańskiej! Nadzwyczajna lekcja Tow. śpiew. „Lutnia” w Gdańsku odbędzie się w sobotę, dnia 24 bm. punktualnie o godz. ½8 wiecz. w małej salce „Domu św. Józefa” przy Töpfergasse. Z powodu występu chóru na koncertach w dniu 8 kwietnie rb. w Strzelnicy i w dniu 15 kwietnia w Wejherowie przybycie całego zespołu konieczne.

Zarząd.

Baczność Moniuszko! Lekcję śpiewu odbywają się regularnie w poniedziałki i czwartek o godz. w pół do ósmej wieczór w sali gimnazjum polskiego przy Petershagen. Przygotowanie pieśni ludowych na kwiecień i występ w Toruniu na jeździe kół śpiewaczych, wymaga jawienia się wszystkich członków czynnych.

Zarząd.

Baczność czynni członkowie Towarzystwa Śpiewu Kościelnego „Cecylja” w Gdańsku. Wobec bliskiego występu (koncertu postnego) oraz obszernego programu tegoż koncertu lekcje Towarzystwa odbywać się będą aż do odwołania trzy razy tygodniowo i to w każdy wtorek, środę i piątek tygodnia punktualnie o godz. ½8 w gimnazjum polskiem w Petershagen. Z powodu ćwiczenia mających się na koncercie postnym śpiewać utworów z orkiestrą, regularne i specjalnie punktualne jawienie się wszystkich członków i członków jest bezwarunkowo konieczne.

Zarząd.

Baczność Sokoli w Gdańsku! Ćwiczenia oddziału żeńskiego odbywają się regularnie co wtorek od godz. 7—9 wiecz. w sali gimnastycznej przy Kehrwieregasse. — Ćwiczenia oddziału męskiego odbywają się regularnie co piątek również przy Kehrwieregasse od godz. 7—9 wiecz. Druhny i druhów uprasza się o liczne, punktualne i regularne przybywanie na wyżej wymienione ćwiczenia. Miłośników sportu oraz zwolenników „Sokoła” uprasza się także o przybycie. Czołem! Naczelnik.

Naszych szanownych czytelników w Gdańsku i w Niemczech

zawiadamy iż, urząd pocztowy w Gdańsku z powodów formalnych nie przyjął naszego wniosku o podwyższeniu przedpłaty na miesiąc kwiecień, przeto przyjmować będzie tylko 2500 mk. jako przedpłatę. Wobec tego zmuszeni jesteśmy poprosić naszych Czytelników w Wolnem Mieście i Niemczech, aby bezzwłocznie, a najpóźniej do 30 marca przesyłali na ręce nasze przekazem lub wpłacili na konto czekowe Gdańsk 1307 różnicę w kwocie 2500 mk. niem. Prosimy przekazy adresować:

Zjednoczone Wydawnictwa Pism Polskich w Gdańsku Sp. z o. p.

GDANSK, Stadtgebiet 12.

Przedpłata na miesiąc kwiecień wynosi

5000 mk. niem.

już z odnośnieniem do domu przez listowego

(Wydawnictwo „Gazety Gdańskiej”)

Czytacie „Gazetę Gdańską”

PRZEMYSŁ • HANDEL • KURSY

Codzienny, osobny dział ekonomiczny.

Wywóz jaj.

Wedle ostatnich sprawozdań dwu najpoważniejszych firm angielskich, mianowicie firmy M. Koritschan i H. G. Fient w Londynie, z d. 10-go marca r. b., spadły ceny jaj w Anglii prawie że do przedwojennej wysokości.

Ostatnie notowania wykazują za 120 sztuk w szylingach:

1) Najlepsze 18-funtowe duńskie 17 szylingów; 2) włoskie 17-funtowe — 16; 3) francuskie brunatne prima — 14; 4) jugosłowiańskie i węgierskie — 10; 5) egipskie — 9; 6) chińskie — 8 i pół szylinga.

Pogoda w Anglii panuje wiosenna, wskutek czego jaja angielskie (produkt miejscowy) pojawiły się w wielkich liczbach i również są tano.

Takie same wiadomości przynosi najbardziej kompetentny organ kupców artykułów spożywczych The Grocer z d. 3 marca r. b., wychodzący w Londynie.

Przytaczamy tutaj ten artykuł w dosłownym brzmieniu:

Stanowczy upadek charakteryzuje rynek jaj-czarski, gdzie ceny spadły do tak niskiego poziomu, jakiego już dawno nie obserwowano. Nie jest to wcale niespodzianką, wobec znacznego powiększonego wywozu jaj, który w roku ubiegłym był nieporównanie wyższy, niż w r. 1921 i w dwójnasób przewyższył wywóz r. 1920. Większość krajów, a szczególnie Danja, Chiny i Egipt wywożą dużą liczbę jaj, zachęcanie wysoką ceną. Produkcja krajowa jest również znacznie powiększona. Wzrost tej produkcji spowodowany był wysokimi cenami, które panowały na rynku w ciągu ostatnich lat. Rosyjscy eksporterzy, niegdyś nasi główni dostawcy, zupełnie znikli z rynku, wobec czego inne kraje, skuszone wysokimi u nas cenami wywoziły duże liczby jaj w ostatnich latach. Australia, Ameryka, Kanada, Chiny i Egipt przyczyniły się do powiększenia naszych zapasów.

Jaja, pojawiające się niegdyś w tak ogromnych liczbach, następnie stały się rzadkością, wobec zniszczenia przez wojnę i ogromnie podniosły się w cenę; teraz jednak powracają do swoich przedwojennych cen. Ceny te nie są jeszcze osiągnięte, ile tendencja rynkowa jest stale coraz słabsza.

Z tych ścisłych danych wynika, że cena jaj polskich, która, jest nieco wyższa od ceny jaj egipskich, niższa zaś od węgierskich i jugosłowiańskich, może być przyjęta najwyżej na 9 i jedną czwartą szylinga za 120 sztuk, czyli za skrzynię najwyżej około 5 i jedna czwarta funta loco Londyn. Tendencja jest zniżkowa, a zatem, z chwilą rozpoczęcia się wywozu polskiego t. j. 10 kwietnia r. b., cena ta jeszcze się obniży. Przy cenie 5 i jedna czwarta funta loco Londyn może płacić importer angielski w Polsce najwyżej 4 funty za skrzynię, gdyż co najmniej 1 i ćwierć funta kalkuluje na koszt transportu, assekuracji i zysku.

Własne koszty naszego eksportera za towar gotowy wyniosą na skrzynię najmniej 3 funty, licząc się z tem, że cena jaj u nas spadnie.

W najlepszym razie zysk brutto mógłby wynieść jeden funt na skrzynię, z czego musi być odpłaconą należność wywozowa. Ze względu na wielkie koszty robocizny, opakowania i kredytu, oraz wielkie ryzyko w handlu, należność wywozowa, nie licząc się z koniunkturą świat, może zabić polski wywóz do Anglii, a dodać należy, że dzisiaj tylko do Anglii wywóz jest możliwy, gdyż Francja obecnie sama wywozi.

W nadzwyczajnym komisarjacie do zwalczania drożyny odbyła się konferencja w sprawie uregulowania handlu jajami z udziałem przedstawicieli i hurtowników, handlujących jajami, reprezentantów spółdzielni jajczarskich, oraz instytucji, trudniących się eksportem jaj za granicę. Delegat nadzwyczajnego komisarza do zwalczania drożyny oświadczył, że wobec tego, iż jaja są droższe, niż przed wojną po przeleczeniu na parytet złota, rząd nie będzie mógł zdecydować się na wywóz ich za granicę dopóki wewnątrz kraju nie nastąpi wydatny spadek cen. Delegat komisarza zwrócił się również z apelem do obecnych, proponując im wywarcie odpowiedniego wpływu w tym kierunku. W dyskusji zdania były podzielone. Niektórzy obecni oświadczyli, iż spadek cen jaj zależy od zezwolenia na ich eksport, inni byli zdania, iż ceny jaj spaść muszą bez względu na to, czy nastąpi wywóz jaj za granicę; jeszcze inni twierdzili, iż spadek cen jaj zależy od zakazu ich wywozu. Zainteresowani oświadczyli natomiast, iż nie mają wpływu na dalsze kształtowanie się cen jaj, natomiast są przekonani, iż z powodu cieplejszej pogody i zwiększonego dowozu, ceny jaj spaść muszą.

Związek Handlowców w Poznaniu, znajduje się przy ulicy Poggenpuhl filia w Gdańsku. Zjednoczenie Zawodowe Pracowników Handlowych Przemysłowców i Rzemieślników

Telegramy iskrowe Nowy York, dnia 22 marca 1923.

Pieniądze dzienne.....	22.3.	21.3.
Weksle na Londyn c. tr.	5%	5%
Na Londyn 60 dni	469,25	469,37
Na Paryż	466,75	467,00
Na Amsterdam	6,66	6,82
Na Kopenhag.	99,42	99,40
Na Pragę	19,15	19,15
Weksle na Berlin	2,97	2,97
Srebro krajowe.....	0,00,49	0,00,48
Srebro zagr.....	99,5/8	99,5/8
Kawa loco	67,3/8	67,3/8
Kawa na marzec	15,16	13,00
Kawa na maj	10,95	10,87
Kawa na lipiec	10,22	10,23
Kawa na wrzesień	9,38	9,40
Kawa na grudzień	9,10	9,10
Bawelna loco	30,70	30,55
Bawelna na lipiec	—	29,54
Bawelna na marzec	30,50	30,35
Bawelna na kwiecień	30,54	30,42
Bawelna na maj	30,54	30,42
Bawelna na czerw.	30,11	29,98
Dowóz bawelny do portów atl. i golf.	8000	10000
Miedź elektrol.	17,3/8	17,3/8
Cyna loco	49,50	48,87
Ołów	8,37	8,37
Cynk	8,00	8,00
Zelazo	30,50	30,50
Blacha biała	5,10	5,10
Smalec western	12,67 1/2	12,82 1/2
Łój	9,62	9,5/8
Olej siemienia bawelnianego loco	12,20	10,25
na maj	11,85	12,01
Nafta w cases	16,50	16,50
„ w tankach	7,00	7,00
„ st. white	13,50	13,50
„ es. bal.	4,25	4,25
Cukier centryfug.....	7,28	7,22
Terpentyna	157,00	155,00
„ z Sawannv	149,00	148,25
New-Orleans bawelna loco.....	30,25	30,50
Pszenica czerw. zim.	—	—
„ twarda zim.	137,00	137,00
Kukurydza	89,50	89 1/2
Mąka	5,75	5,75
Transp. zboża	1/10 sh	1/10 sh
„ na kont.	12 c	12 c

Chicago.

Pszenica na maj	22.3.	21.3.
„ na lipiec	122,00	121,7/8
Kukurydza na maj	116,5/8	116,7/8
„ na lipiec	74,3/8	74,3/8
Owies na maj	76,50	71,3/8
„ na lipiec	45,1/8	45,25
Zyto na maj	45,00	45,00
„ na lipiec	84,25	84,50
Smalec na marzec	83,7/8	83,7/8
„ na maj	11,67 1/2	11,85
Boczek na marzec	11,75	11,90
Ślonina cena najniższa.....	10,70	10,85
„ najwyższa	10,25	10,37 1/2
Lekkie świnię cena najniższa.....	11,25	11,37 1/2
„ najwyższa	8,15	8,40
Ciężkie świnię cena najniższa.....	8,35	8,60
„ najwyższa	7,85	8,00
Dowóz świń do Chicago.....	8,05	8,30
Dowóz świń na zachód	53 000	39 000
„	157 000	168 000

Berlińska giełda produktów

z dnia 20. 3. 1923r.

Pszenica miejsc.	39000
„ meklemb.	28550
Tend. nieregularna	
Zyto miejsc.	37000—36750
Tend. silna	
Jęczmień letni	30000—31000
Tend. cielec	
Owies miejsc.	28000—29500
„ pomors.	27000—28500
„ śląski	—
Tend. stała	
Kukurydza La Plata	38000—39000
„ loco Hamb.	34000—35000
Tend. cielec	
Mąka pszenna	105000—115000
Tend. silna	
Mąka żytnia	95000—105000
Tend. silna	
Ospa pszenna i żytnia	18000—20000
Tendencja silna	
Ospa żytnia	20000
Tendencja silna	
Rzepak	80000
Tendencja silna	
Rzepak	—
Tendencja	
Siemie lniane	80000
Tendencja bez zainteresowania	
Groch Victoria	55000—65000
mały groch spoż.	40000—43000
groch pastowny	60000—65000
Peluszka	30000—35000
Fasola	55000—65000
Wyka	40000—50000
Łubin niebieski	60000—80000
Łubin żółty	70000—90000
Seradella	25000—
Makuchy rzepakowe	50000—
Makuchy lniane	13000—
Wyłoki sucha	9000
Melasa torf	17000—16000
Płatki kartofl.	—

Nieurezędowe notowania paszy.

Śloma pszenna i żytnia 13000—15000
owsiana i as. i wiaz. drutem 10000—12000
Śloma żytnia w snopkach 13500—14500
„ „ „ 15000—17000

Kurs giełdy poznańskiej

z dnia 22. marca 1923 r.
Miljonówka 170.

Dolar amerik. 36000, Frank fr. wypl. —, Marka niem. wypl. 1,95 — Holend. Guld —.

Papiery oficjalne.

Bank Centralny —, Dyskontowy Bydgoszcz —, Kwiecień Potocki 2600, Bank Przemysłowców 850, Bank Związku 1900—1850, Bank Ziemian —, Polski Bank Handlowy Poznań —, Bank Młynarzy —, Bank Kredytowy —, Bank Zjednoczenia —, Poznański Bank —, Wielkopolski Bank Rolniczy —, Staathagenbank Bydgoszcz —, Arcona 2000—2100, Fabryka Mydła —, Barcikowski —, Krotoszyn 10000—11000, Brzeski-Auto 1900, Cegielski 10300, Centrala Rolników 700, Centrala Skór 2350—2300, Dębienko —, C. Hartwig —, Kantorowicz 6800—7000, Homosan —, Hurtownia Skór 1200, Hurtownia Związkowa 300, Hurtownia Drogeria 300, Herzfeld Viktorius 3950, Hurtownia spółek spożywczych Młyn Ziemiański 800, Orient 500, Płótno 1050—1100, Lubań 46000, Maj 22000—19750, Lacoma —, Węgrowiec —, Papiernia w Bydgoszczy 2000, Patria 1100—1000, Ska Drzewna 5000—5200, Br. Stabrowcy —, Ska. stolarska —, Sarmatia 2900, Tri 1200, Tkamnia 1150, Ujia 2000—1950, Wagon Ostrowo —, Wisła —, Wytwórnia chemiczna 850—900, Grodzik 4300.

Berlińska giełda metalowa

z dnia 22 marca 1923 r.

Cena za 100 kg. w markach.

zw. dla niem. not. miedzi elektrol.	
Notowania berlińskiej komisji	
giełdy metalowej.	
Miedź rafinowana (99—99,3%) ...	725000—730000
Ołów	275000—280000
Miękki ołów hutniczy oryginalny	—
Cynk surowy hutniczy org. (w wolnym obrocie)	345000—350000
Cynk surowy hutniczy oryg. (Not. zw. hutn.)	—
Cynk Remelted w płatach	270000—280000
Aluminium hutn. (98—99%) w blokach walcach i prętach	928100
Aluminium hutn. walc. albo w prętach (99%)	933100
Cyna Banka, Straits australiska	2170000—2200000
Cyna hutnicza (90%)	2120000—2150000
Nikiel czysty (98—99%)	1100000—1150000
Antymon (Regulus)	260000—270000
Srebro w sztabach (około 900 czyste)	392000—394000

Berlin, dnia 22. marca 23.

Kursy walut zagranicznych w Berlinie.

	Notowania ostatnie		Notowania przedostatnie	
	placono	żądano	placono	żądano
Holandja ..	8224,38	8265,62		
Buenos ..				
Aries ..	7693,21	7731,79		
Belgia ..	1244,38	1250,62		
Norwegia ..	3765,56	3784,44		
Danja ..	3999,97	4020,03		
Szwecja ..	5546,10	5573,90		
Helsingfors ..	564,58	567,42		
Włochy ..	1024,93	1030,07		
Londyn ..	97755,00	98245,00		
Nowy Jork ..	20860,21	20964,79		
Paryż ..	1408,96	1416,04		
Szwajcaria ..	3847,85	3867,15		
Hiszpania ..	3219,43	3235,57		
Japonia ..	9975,00	10025,00		
Rio de Janeiro ..	2304,22	2315,78		
Wiedeń ..	28,93	29,09		
ostempl.				
Praga ..	617,95	621,05		
Budapeszt ..	4,54	4,58		
Sofia ..	139,15	139,85		

Nakładem Zjednoczonych Wydawnictw Pism Polskich w Gdańsku, sp. z o. p. ....
Drukiem Drukarni Gdańskiej A.-G. w Gdańsku.
Redaktor odp. Wilhelm Grimsman w Gdańsku.
...Redaktor naczelny Władysław Zabawski...

Kwity do zapisywania „Gazety Gdańskiej“ na miesiąc kwiecień 1923

w Gdańsku i w Niemczech

Ich bestelle hiermit beim Postamt ein Exemplar der Zeitung

„Gazeta Gdańska“ aus Danzig für den Monat April 1923

und zahle an Abonament und Bestellgeld 5000 Mk.

Obige 5000 Mk. erhalten zu haben bescheinigt

den 1923

Notowania oficjal. Poznańskiej

Giełdy Zbożowej

z dnia 21. III. 1923 r.

Za 100 kg w ładunkach wagonowych. Dostaw zaraz. Ceny dla handlu hurtown.

Zyto	88 000—96 000
Pszenica	170 000—190 000
Jęczmień Browarowy	85 000—90 000
Mąka żytn. 70 %	162 000—172 000
Mąka pszen. 70 %	285 000—310 000
Owies	109 000—114 000
Ospa żytn.	46 000
Ospa pszen.	48 000
Ziemiaki jadalne	—
Ziemiaki fabryczne	8 000—9 000
Siano luzne	—
Siano prasowane	—
Śloma żyt. luzna	—
Śloma żyt. prasowana	—
Seradella	210 000—270 000
Tatarka	110 000—120 000
Groch jadalny	—
Groch polny	110 000—130 000
Groch Viktoria	160 000—180 000
Łubin niebieski i żółty	90 000—130 000

Kursy Giełdy warszawskiej

z dnia 23 III. 1923 r.

	Gotówka		Czeki i wypłaty	
	Sprzed	Kupno	Sprzed	Kupno
Dol. amer.	43225	42785	—	—
Dol. kanad.	—	—	—	—
Franki franc.	—	—	—	—
Marki niem.	—	—	—	—
Franki belg.	—	—	2638	2616
Berlin	—	—	1,95	1,90
Gdańsk-Danzig ..	—	—	—	—
Helsinki	—	—	—	—
Holandja ..	—	—	203000	201000
Londyn ..	—	—	42210	41790
Nowy Jork ..	—	—	3005	2975
Paryż ..	—	—	8215	8136
Franki szw.	—	—	—	—
Praga ..	—	—	—	—
Stokholm ..	—	—	—	—
Wiedeń ..	—	—	61	63
Włochy ..	—	—	—	—

Notowania giełdy Warszawskiej

z dnia 23 III. 1923 r.

Bank Dyskontowy w Warszawie 40500—41000
Bank Handlowy 67000—68500, Bank Małopolski —
Bank Kredytowy 16750—18000, Bank Tow. Współdzielczych —, Bank Zachodni 70—67—68000, Bank Zjednoczonych Ziem. Polskie 17—18000, Bank Przem. Lwów 3900—4100, Bank dla Handlu i Przem. —
Bank Związku 18750—19500—19250, Warszaw Tow. Kop. Węgla 170000—163—166000, Cegielski 105—102—104000, Warsz. Tow. Fabr. Cukru 205—217—216000, Firlej 22500—21—22000, Lilpop 87—84000
Rudzi 45—447500—45750, Ostrowiec 74500—77—75000, Ortwein i Karasiński 20500—18800
Zieliniński 106—109—107000 Pocisk 6—5850—6000
Borkowski 7200—7450, Jabłkowscy 16500—17500—15750, Łazy —, Cegielski —, Gostyński —, Michałow 45—42—43000, Łódzki —, Modrzew 95—105000, Hurt —, Majewski —, Zyrardów —, Pułstelnik 25—26000, Spir 1750—17000, Spirytus 54000
Chmielów 39—41600, Puls 32000, Norblin 19—18—18750, Busch i Werner —, Ursus 11—12—11000, Parowoz 21500—25500—24500, Polhal —
Zegluga 4500—4600—4500, Haberbusch 30—30500
Polska Nafta 9500—8800—8300, Nobel 20500—21500 Częstocice —, Warsz. Tow. Przem. Drzewa 7500—7100—7200.

Notowania giełdy.

Kursy dewiz w Gdańsku.

Dewizy	21 marca (urzędowe)		20 marca (w wolnym obrocie)	
	placono	żądano	placono	żądano
dolar ..	20797,88	20977,07	20748,00	20852,00
wypl. telegr. n. Londyn ..	97555,50	98044,50	97605,37	98094,63
Guld hol.	8219,40	8260,60	8179,50	8220,50
marki polsk.	55,11	55,89	56,10	56,40
wypłata na Warszawę ..	55,11	55,39	54,86	55,14
wypłata na Poznań ..	54,86	55,14	54,98	55,26

w Polsce

niniejszem zamawiam w urzędzie pocztowym

„Gazetę Gdańską“ na miesiąc kwiecień

i proszę pobrać odemnie przez listowego przedpłatę miesięczną mp. 7600.

....., dnia 1923

Imię i nazwisko .....

Dokładny adres .....

Potwierdzamy odbiór kwoty 7600 mkp.

....., dnia 1923

Bank Związku Spółek Zarobkowych

Oddział Gdański

Adres telegraficzny: „ZAROBKOWY”

H O L Z M A R K T 18

Telefony: 6766, 6767, 6768, 8769, 6770

Instytucja centralna: Poznań

Kapitał akcyjny i rezerwowy

Mkp. przeszło 1 000 000 000.—

Oddziały:

Bydgoszcz, Gdańsk, Grudziądz, Katowice, Kielce,
Kraków, Łódź, Lublin, Piotrków, Radom,
Toruń, Warszawa, Zbąszyń
Paryż — New York

253

Teatr Miejski Gdański

Dyrekcja: Rudolf Schaper.

Dziś w piątek, dnia 23 marca
o godz. 7 wiecz.

Bilety stałe B 2. Ceny zwykle.

Z powodu poważnego zachorowania pana
Ryszarda Ludwiga zam. ast **Der Rosenkavalier**

Der Troubadour

opera w 4 aktach Giuseppe Verdi.

Osoby jak zwykle. Koniec o godz. 9 1/2.

W sobotę, 24 marca, o godz. 7 wiecz. Bilety
stałe C 2.

Glaube und Heimat.

Tragedja.

W niedzielę, 25 marca, o godz. 7 wiecz. Bilety
stałe nieważne.

Der Waffenschmied.

Opera komiczna.

W poniedziałek, 26 marca, o godz. 7 wiecz. Bilety
stałe D 2. Po raz 1.

Der kühne Schwimmer.

Farsa w 3 aktach Franza Arnolda i Ernsta Bacha.

Poszukujemy dzielnych

akwizytorów

do zbierania ogłoszeń do pisma codziennego.

Zgłoszenia przyjmuje

Adm. Gazety Gdańskiej
pod 381. (381)

Rozpisanie przetargu.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Gdańsku
ogłasza przetarg za pomocą ofert piśmien-
nych na dostawę około
13 010 ton tłuczenia, 437

około

67 660 m³ żwiru sianego

i około

35 000 m³ żwiru naturaln.,

przyczem zastrzega sobie prawo zwiększenia
względnie zmniejszenia wymienionych ilości.
Oferty należy skierować do D. K. P.
Gdańsk pokój Nr. 310 w zapieczętowanych
kopertach opatrzonych napisem „Oferta na
dostawę tłuczenia i żwiru,” do dnia 30
marca r. b. Publiczne otwarcie nastąpi w
oznaczonym dniu o godz. 12 w poł. w sali
konferencyjnej. W ofercie powinna być
wskazana cena franko wagon st. załadowa-
nia i termin dostawy oraz załączona próbka
w ilości około 12 dm³. Dyrekcja zastrze-
ga sobie prawo wyboru przedsiębiorcy nie-
zależnie od wysokości oferty oraz podziału
dostawy. Szczególne warunki dostawy
otrzymać można w D. K. P. pokój 344.
Dyrekcja Kolei Państwowych w Gdańsku.

Ellerman's Wilson Line Ltd., Hull

Regularny ruch pasażerski pośpiesznymi parowcami

Gdańsk-Hull — Hull-Gdańsk 418

Pierwszorzędna
kuchnia

par. „Smolensk”

Telegraf bez drutu

z Gdańska-Nowegoportu w sobotę, dnia 24 marca 1923 r.

O zgłaszanie pasażerów i frachtów uprasza:

Ellerman & Wilson, Lines Agency Coy. Ltd.

Telegramy: „Wilsons Danzig”

Gdańsk, Grosse Gerbergasse 11-12.

Telefon: 2849 i 6457.

Bacność II

Amerykański Wynalazek.

Kto chce oszczędzać każdy grosz, czy młody-e lub starszy-e?

Kto chce zarobić od 3,000,000 mkp. miesięcznie i więcej?

Kto chce prowadzić z F-mą naszą interes?

A WIĘC WSZYSTY jak jeden mąż SPIESZĄ SIĘ I

ZŁOŻĄ OFERTĘ

a w niej załączą 5000 mk. pol. pod adres.:

ZIEMIA WARSZAWSKA Poczta Pruszków
SKRZYŃKA Poczta Nr. 15.
W ofercie załączyć swój adres. Po otrzymaniu oferty
z załączon. 5000 mk. pol. WYŚLEMY NATYCHMIAST
jedną sztukę nowego wynalazku pod adres., jaki będzie
w ofercie. 438Kto chce pracować jako agent proszony
jest w ofercie zaznaczyć. PODAMY WARUNKI.Uwaga Panowie i panie urzędnicy — buchalterzy, księgowi i
inieni nie przysyłajcie zamówienia a każdy
was będzie zadowolony. 237

Biuralistka

biegła w języku polskim i niemieckim, umiająca pisać
na maszynie do pisania oraz znająca książkowość,
może się zaraz zgłosić. Zgłoszenia pisemne do adm.
Gazety Gdańskiej pod nr. 337. 237

Dom Bankowy V. Lundsgaard

Töpfergasse 1—3, Gdańsk

Adres telegr.: Daniabank 433

Telef.: 6386 i 16.

Kupno i sprzedaż wszelkich walut zagr.

Biuro czynne 9-1 i 3-6.

Natychmiastowe wykonanie zleceń.

Centrala w Kopenhadze. Oddział w Berlinie.

Lemiesze

bez dziur system „Ventzki”
każdą ilość

Centryfugi

system „Alfa” solidny wyrób
ofiarują po korzystnych cenach
wprost ze składu

KUJAWSKI i ZAK

Fabryka Maszyn, Armatur, Odlewnia
Toruń, Telegr. Kużak. 409

ŚWIECE

każdą ilość dostarczą

382

Fabryka świec Stanisław Popa,

Poszukuje się natychmiast dzielnego

fachowca z branży drzewnej

do odbioru i wymiaru. Obywatelstwo
gdańskie lub polskie warunek. Pisemne
oferty uprasza„Foresta”, Holz-Aktiengesellschaft
Gdańsk, Brothänkergasse 16 443

UFA **UT** UFA

LIGHT- SPIELE

Od 23 do 29 marca 1923:

Premjera

Licho filmu 442

Dekla-Bioscopu

Tiefland

podług opery Eug. d'Albert'a
w 6 aktach dla filmu oprac.
przez Roberta Heymanna.

Reżyser A. E. Licho.

Sebastiano Michael Bohnen

Marta Lil Dagover

Pedro Paul Hansen

Enrico Juan Andrea

Maria, jego córka Angerstein

Duenna Ilka Grüning

Estrella Ida Perry

Młynarz Emil Heyse

Młynarczyk Fritz Sternberg

Ksiądz Hans Sternberg

Siostra Izabela Cecil Denyse

Muzyka Kapelmistrz Rittner

Pelna orkiestra 12 panów,
pierwszorzędni artyści.

Następnie: Verlobungs-
schmerzen.

Fersa w 6 aktach z Karin
Molander, prócz tego dalszy
wyborowy program.

Przedstawienia o godz. 4, 6, 8.

Sacharyne

Marki „Dr. Fahlberg”

Kryształ (romboidalny Nr. 2
wbłaszankach), tabletki i proszek

poleca ze składu tranzytowego:

Ludwik Glück

GDANSK

Weritgasse 1a □ Telefon 6340

Reprezentant generalny

Fabryki Sacharyny S. A.
FAHLBERG, LIST & CO.
 w Magdeburgu

 Oddział w Warszawie
 ulica Zabia 9 - Telefon 155-92

Do

An

Urzędu

Pocztowego

das Postamt